

Nro. 51. és 52.

A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRÁLY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből, Pénteken Augustus 31-dik napján, 1810-ik
esztendőben.

B é t s.

Ö Cs. K. Felsége kegyelmesen méltóztatott, Királyi Magyar Udvari Agenst és több N. Várme-gyék Táblabiráját Benedekfalvai *Kiszkel Pál* urat, régi nemes Familiájára és-önnön magának a' Ki-rályhoz és Hazához mutatott szolgálataira való tekintetből, felséges megelégedésének megkülöm-böztetett módon való kinyilatkoztatása végett, *Aulae Regiae Familiarissá* nevezni,

„E' főlyo hónap' 26-dik napján az Alster utzai Kaszárnyában (ezeket közli velünk egy Bétsi buzgó olvasónk) a' szolgálaton itt lévő, Baró Hiller János híres és szép, Nemes Magyar Re-gementje' Granátirosaival, Szent-István Apos-toli, első Magyar Koronás ditső Királynak mint

B b

a' Nemes Regiment választott Fő Pátronussának napját Istenni pompás tisztelettel, és épületes ajtatossággal szentelte. Ugyan azon alkalmatossággal azon Nemes Regimentnek Lelki Pásztorai Tisztelendő *Hazucha János* Úr az ő Szent Atyai gondviselése alatt lévő hadi tisztelt, és szeretet Népéhez, és Lelki atyai hivatallya szerént Kedves-Fiaihoz, gyökeres, és hathatós beszédet tartott. Tudniillik: hogy valamint szent István az Istentől réa biztatott Talentumokkal szorgalmatossan kereskedett; úgy az Istentől vett Talentumokkal a' hadi seregeknek Kormányozói is azokkal kereskedjenek, a' jó intézeteknek kigondolása, a' seregeknek józán igazgatása, 's jó példa adás által. — Mert ő tőlök származik mint valamelly Kútfőtől az egész seregnek-vitézsége, bátorsága, jó maga viselete, és a' Katona-fényi-téknek fenntartása. — De köz vitézt sem menthet-ki a' kereskedéstől az, hogy tsak egy két Talentumbizatott réa a' Mennyei Attyától; ezzel is kereskedjenek, az az engedelmeskedjenek Előjáróiknak, sőt azon vetekedjenek egymással, mellyik teheti-meg hivebben, szorgalmatossabban, a' ki adott parantsolatot, hogy így valaha Szent István Királlyal halhassák. *Öröly jó, és hív szolgám, menj-bé az Úradnak Örömébe.*

B u d a.

A' Septemvirális Tablánál változások adták elé magokat: Méltóságos *Muslay Antal* Úr Csánád Vármegyei Fő Ispánságra emeltetvén, 's e' szerént a' Mágnások közé lépven, Méltóságos Bessenyoí *Béothy Imre* Udvari Tanácsos Úr, és ezen Fő Törvény-Széknek Bírája, 's nem külö-

ben Méltóságos Tóth Váradgyai *Kornis József* Udvari Tanácsos, 's ugyan ezen Fő Törvény-
széknek Bírāja, önnön kívánságokra Ő Felségétől
nyugodalomra bocsátatván, helyettek a' Nemes-
ségből való Bírák közé Ő Felségétől kegyelmé-
sen kinevezettek: Liptó- Téplai *Dvornikovic*
Miklós Ur, Sz. István Rendjének Keresztes Vité-
ze, Császári 's Királyi Tanácsos, és Vice Or-
szág Bírāja, Kelemési *Melcer László* Ur, Császári
Királyi Tanácsos, és Palatinális Itélő Mester;
Baji Bay Ferencz Csász. Királyi Tanácsos és a'
Királyi Tábla Assessora, kik is ez' Új diszes hí-
vataljokba Aug. 22-kén be iktattatván, Tekintes-
tes Nemes Pest Vármegye Érdemes első Vice Is-
pánnya, és Császári Királyi Tanácsos *Laczkovits*
György Ur Ország' Al-Birajának, ugyan Császári
Királyi Tanácsos Szilasi, és Pilisi *Szilasy József*
Ur Nádor Ispányi Itélő Mesternek, helyette Csá-
szári Királyi Tanácsos Ghyczi Assa- és Ablantz
Kürthi *Ghytzy József* Ur Ország Bírāja Itelő Mes-
terének, e' helyett pedig Sz. Istvánn Rende Kis
Keresztes Vitéze *Márkus Ignácz* Ur Personalisi
Itélő Mesternek nevezettek ki.

Debretzen

Debretzen Városának Érdemes Fő Bírája Ttes
Szombathi János Ur, magzatok, és Testamentom
nélkül halván meg, nem sokára halála után tel-
lyesítette az ő akarattját kegyes özvegye, a' ki
nyilván való Testamentomot tsinálván, egy épí-
tendő harmadik Ref. Templomra 20000 forintot;
a' Collegiomban tanuló szegényebb sorsú Deákok-
nak 12000 forintot; a' Theologiában a' Collé-
giom tellyes díszére állítando új Cathedrára 20000
forintot rendelt.

Csongrád Vármegyéből H. M. Vásárhelyről:
 — „El nem mulathatom, hogy priv. Ketskeméth városának nemes tselkedetét, mellyel magát valamint mindenkor úgy most különösen megkülömböztette, midőn Kedves Nádorispányunk Ezeredjebéli tiszturak eránt szíves barátságának bizonyosságát Augustusnak 5-kén kimutatta. Én mint útas bámulással teltem-el, midőn más nap nemelly esmerős tiszturakkal találkozván nagy megelégedéssel emlegették, hogy a' fenn megnevezett napon a' városnak Előljárói az említett Ezerednek tisztjeit mintegy 62 személyekre terített asztalnál a' városházánál gazdagon megvendégtették; melly után a' közönséges kavéházban szabad mulattság és kinekkinek kedve szerént való evés ivás engedtetett, a' hol is a' tiszturak a' háborunak és hosszúsas utazásnak terhes voltát elfélejtván, magokat kedvekre egész éjjel reggelig mulatták. Nevelte ezen Uri vendégeknek jó kedvet kiváltképpen az a' jó és bölts rendelés, mellyel a' városnak nagy érdemű Fő Birája Ns. és Nemzetes Balásfalvi Kiss Pál Ur mindeneket előre elintézett. Éljenek az ilyen magyar szívű érdemes Előljárók és meszszelátó Kormányozók!

Ungvár, August. 18-dik napján. Reiner Cs. K. Fő Hertzeg e' hónap' 11-kén Gallitziából jöven, az Uzsoki passuson lépett-bé megyénkbe. A' határszélen Méltóságos Nagy Lonyai Lonyay Gábor Fő Ispányi Administrátor ur ő Nagyságától és ezen Kamarai Uradalomnak Préfektusától Te-kintetes Vásárhelyi Papp József urtól, nagy tisztelettel fogadtatván, az arra készített kolbász kotsiu's ugyan utoljára fáklyák világánál is ereszt-

tetett-le a' hegyekről *Uzsokra*, a' hol már a' vatsóra készen várta ő Fő Hertzegségét. Más nap ebédre Bereznora, 's onnan délutáni 6 óratájban ide Ungvarra érkezett, 's az említett kolbász kotsin olly együgyüen és minden pompa nélkül jött-bé ő Fő Hertzegsége, bogy senkitől meg nem ismértetvén, az utzákon özsze sereglett sokaságtól és az Oskolák előtt rendbeállott déákságtól *vivat* kiáltással tsak gondolomra tiszteltetett. —

Itt a' Püspöki residentziába szállván-meg, az odagyülekezett Rendek' nevében Fő Tisztelendő *Kutka János* Kaptalani Vicarius Ur által fogadtatott. Ezekután azonnal a' Püspöki templomot, a' várat, melyben a' Seminarium van, a' régi és új vármegyeházakat, a' több templomokat, oskolákat, sőt a' Sidó sinagogát is meglátogatván, más nap reggeli 6 órakor az itt nem meszsze Láz nevű helységnél lévő vas bányának meg szemlélésekre ment, 's onnan ebédre ismét vissza jöven, ebéd utáni 2 óratájban útját Zemplény vármegyébe Nagy Mihály felé vette ő Fő Hertzegsége, a' feljebb tisztelt Administrator, Préfektus, Kaptalani Vicarius, és több más urak által egész Nagy Mihályig kísértetvén, 's mi nállunk nyájas Icereszkedésének örök emlékezetét hagyván maga után hatra.

S. A. *Ujhelly*, Aug. 17-kén. Nállunk 's a' Tiszántúl is a' széna bővebben termett és nagyobb részint bátorságos helyre bé is takarítottatott, de az aratásunk szomorú; a' búza közönségesen üszkös, egyéb gabonáinkat pedig Junius 4-kén a' hideg megvévén üres kalászszal fizetnek, le se arattatnak; sok helyeken már régen lekaszáltattak, kivévén a' tavasziakat, mellyek szépek, ki

vált az árpa. A' dinnyék az első vetés után megfagyván, a' második vetésből talám Bertalan napután eszünk dinnyét, kivévén az üvegalattvalókat. Mikor érik-meg a' kukuritzia, nem tudjuk. — A' szőlők is igen hibásak; eleintén jó terméssel biztattak, hanem minekutánna de úgy is későre kivirítottak volna, a' dér által megtsipdes:etvén, lehullottak, etc.

Mint igen nevezettest úgy irhatom, hogy környékeinken a' szép-nem' Nagyjait, Párisban a' Követünk Hertzeg *Schwartzenberg* által adatott bálban történt rettenetes szerentsétlenség, kiváltképpen pedig annak a' jó anyának *Schwartzenberg* Josefne Hertzegaszszonynak a' láng vagy füst által történt megölettetése, annyira megillette, hogy e' retteneteseknél rettenetesebb történetet valamint könyhullatás nélkül nem olvashatták, úgy holtok' napjáig sokak el sem is fogják felejteni.

D á n i a.

Dániában azt akarja az Országlószék munkába vétetni, hogy a' kézi mesteremberek ennekutánna leány gyermekeket is felvehessenek műhelyeikbe, a' kik ott a' tanulói vagy inas esztendőt kitöltvén, 's arról hogy a' mesterséget megtanulták, próbát mutatván, szintúgy mint a' fiú gyermekek felszabadittassanak, 's mesterekké tétettessenek. Ez által azt akarja elérni az Országlószék, hogy a' leány gyermekeknek az életre több alkalmatosságot szerezvén, őket a' tisztességes foglalatoskodás által az illetlen, káros, és rút kenyérkeresésnek módjaitól annyival is inkább eltartoztathassa, etc. Meg kérdeztette az

Országlószék a' tze hokat, hogy mitsoda vélkedéssel légyenek ezen projektom felől, lehetségesnek és hasznosnak tartják-e' annak munkába lejendő vétettetését, vagy nem?

Koppenhága, Augustus 14-kén. Valami 7 százra számlálják azokat a' kereskedő Anglus hajókat, a' mellyek a' tavasztól fogva az Orosz, Swéd, Pruszsus, és Dánus partok között lévő tengerre béveztek. Sokak közzülök Amérikai zászlóval eveztek ugyan bé oda, de mint azután kivilágosodott, minnyájan Anglusok voltak. Valami 80 ezen hajók közzülök, rész szerént a' Dánus prédahajók ragadományaikká lettek, rész szerént külömbkülömb kikötőhelyekben letartóztatódtak.

Frantzia Birodalom.

Páris, Aug. 14-kén. Az Austriai Követ Hertzeg Schwartzenberg elégett szálájában az égés után 14 napokig minden nap 50 Granadéros testörzők állottak vigyazaton, mind addig míg minden omlások szoros vigyázat alatt öszszekeresgeltettek, a' hamúra víz töltetvén által szüretett, és a' benne találtató drágaságok kikerestettek.

Páris, Aug. 16-kán. Kedden e' hónap' 14-kén estvéli 6 óraker ágyuk durrogása által adatott hírül a' Császár' születése és neve napjának 15-dikre felviradandó innepe. A' theatromok szabadok voltak ingyen. Más nap reggeli 6 óraker hasonlóképpen ágyuknak durrogásán kezdődtek el a' fényes solennitások. Felkelvén a' Császár, a' Császárne ő F. ge a' Cs. Princzekkel és Princz- nékkel együtt köszöntésre a' Thuileriának azon részébe mentek, a' hol a' Császár lakószobái vannak.

Délben a' thronusos szálába' menvén a' Császár, oda a' Nagy Kamarás, előbb a' Princzeket, azután a' Nagy-Dignitariusokat, Kardinálisokat, Ministereket, a' birodalom úgy nevezett Nagy-Tisztjeit, a' Betsület-Legiónak Nagy-Sasos tagjait, és mind azokat, a' kiknek méltóságok az oda való bemenetelt megengedi, bévezette, etc. Végződván az andientzia, az, Császárné ő Felségének hírül adatott, melly után Nagy-misehalgatásra mentek ő F.gek. Az után ismét andientziaadás volt. Össze gyülekezvén a' feljebb nevezett Nagyok, a' Szenátussal és Státustanátsal egyetemben az audientzias szobába, oda ekkor a' Császár is bément és thronusába ült, 's a' Hollandiai és Illiriai Követtségeket a' czeremoniamesterek által bévezettette és maga eleibe állította. A' Hollandiai Követek 47-ten voltak, kiknek Elölülőjök Admirális *Verhuel* beszéddel tisztelte a' Császárt. Estve tüzjátékok, világosítások, concert, és egyéb e'féle népmulatságok voltak. — Az Admirális *Verhuel* beszédje, mellyet a' Császárhoz intézett, e' volt: —

„Császár! a' Felséged igen hűséges Hollandiai alattvalói, a' Tanáts, a' Törvényhozó Gyűlés, a' tengeri és szárazon való fegyveresek Deputatziói, és Amsterdám városa Küldöttjei, szerentséjeknek tartják magokat a' Felséged' thronusa' lábai előtt bémutatni, hogy ott a' magok tsudálkozásokat, 's az őket elevenítő bizodalmat, és engedelmességet, tisztelettel kifejezzék. A' Hollandiai nép, a' Historiákban az ő katonai vitéz tseledetei, politikájának egyenessége, 's azon iparkodásai által, mellyekkel magának függetlenséget szerzett 's azt meg is tartotta, isméretes lé-

vén, emlékezetében tartja még öseinek nevezetes tselekedeteit. Azok a' nagy történetek, mellyeknek Európa ezen időben szemlélőjévé lett, szükségesképpen megváltoztatták annak állapotját, 's annak a' függetlenségnek, mellyet a' mi öseink vagyonaik, vérek, és világi leg kedvesebb javaik által vásároltak, szükségesképpen változást kellett szenvedni a' kényszerítő környülállások miatt. Végeztre a' világ' leg első népével öszszatsatoltatódván, és a' leg nagyobb Princz által arra hivatvatván, hogy részesüljön azon jókban, mellyeket annak nagy lelke és atyai jósága az alatta lévő népekre mindenütt bőséggel kiterjeszt, 's a' mellyeknek már Hollandia is tapasztalta erejeket: mernek a' Hollandusok hizelkedni magoknak azzal, hogy egy nagy lelkű, hatalmas, igazságos, és nemes szívű Országlószéknek oltalmát, a' magok hajlandóságokra, engedelmességekre, és mindenek felett Fejedelmekhez és atyjokhoz való vonszódássokra nézve, megérdemlik. "

A' Császár Felelete: — "

„Uraim, Törvényhozó Tanács', Hollandiai tengeri és szárazon való seregek', és Amsterdám városa' Küldöttjei! ti 30 esztendőktől fogva sok viszontagságoknak játékaival valátok. Elvesztettétek szabadságotokat akkor, midőn Respublikátoknak egy nagy tisztviselője Anglia által segítettvén, a' Pruszsiai bajonétokat a' ti Országlószéketeknek tanácsába hivta; a' ti Politikai Constitutziótok, mellyet atyáitoktól vettetek vala, ez által örökre öszszeszaggatódék. Az első Coalitiónak ti is részesévé lettetek. Ennek a' következtése lett, hogy a' Frantzia seregek a' ti országo-

tokat elfoglalták, melly az Anglusokkal való szövetségből folyó szerentsétlenség volt. Az olta hogy országotok elfoglaltatott, különös Administratzió által kormányoztattatok ugyan, hanem a' ti Respublikatok azért még is meg nem szüint a' Frantzia Birodalom' része lenni; erős váraitok és fegyveres tanyáitok seregeimnek birtokaikban maradtak. Administrátziótok a' szerint változtak, mint a' Frantzia Országban egy másután következő vélekedések kívánták. —

„Midőn a' Gondviselés éngem' a' világnak ezen leg első thronusára ültetett, nékem, Frantzia Ország' állapotját megfundálván, reguláznom kellett azon népeknek állapotjokat, mellyek ezen birodalomnak részét tették; minnyájjokkal meg kellett éreztetnem az állandóságnak és rendnek jó voltát; és mindennünnét el kellett enyésztetnem a' fejtelenségnek veszedelmeit. Olasz Ország' bizonytalan állapotjának véget vétettem, a' magam fejemre tévén a' vas koronát. A' Piemonti Országlószéket elenyésztettem. Az én Közbenjárói Aktám által Helvetziának Constitutziót adtam; ezen országnak külömbkülömb helyekhez alkalmaztatott állapotját 's Historiai emlékezetét, a' Frantzia Korona' bátorságával és jussaival egyeztettem. —

„A' ti kormányoztatástokra egy véremből való Printzet adtam vala néktek. Ez egy olyan természeti kötél vala, a' melynek egyeztetni kellett volna a' ti javatokat a' Frantzia Birodalom' jussaival. Reménségemben megsalattattam. Én ezen környülállások között nagyobb hoszszútürést mutattam, mint-sem a' melly *caracteremmel* és jussaimmal megegyezett volna. Vé-

gezetre végetveték annak a' keserves bizontalanságnak, melyben valátok, és megszüntetém azon ájulozásnak állapotját, a' melly hatalmatoknak és minden segedelemkútfejeiteknek végett vetett volna. Megnyitám szorgalmatoskodásaitok előtt a' száraz Európát. El fog az idő jóni, hogy azon tengereken fogjátok *Sasaimat* hordozni, mellyeket őseitek nevezetesekké tettek. Ti ekkór meg fogjátok mutatni, hogy ezekhez és hozzám méltók vagytok. Addig, míg ezen idő elérkezik, mind azok a' változások, mellyek Európának felületén (superficiésén) történnek, azon tyranus, vak, és önnön boldogságát elrontó Systema által okoztatnak, a' melly arra vitte az Angliai Országlószéket, hogy a' kereskedést a' közönséges törvények alól kivegye, 's azt, tsak az ő általa kiadódó Szabadságlevelek' hatalma alá vesse. —

„Uraim, Törvényhozó Tanáts', Hollandiai tengeri és szárazon való fegyveres seregek', 's Amsterdám városa' Küldöttjei! mondjátok-meg az én Hollandiai alattvalóimnak, hogy az ő erántam való hajlandóságokkal megelégedett vagyok; hogy az ő hűségek felől nintsen kétségem; hogy számot tartok ahoz, hogy ők a' magok iparkodásaikat özsze fogják az én minden egyéb népeimnek iparkodásaikkal tsatolni, a' végre, hogy vissza szerezzék azon tengeri jusokat, mellyeket, az Anglia által élesztetett öt Coalitziók miatt, elvesztett a' száraz Európa. Mondjátok-meg nékiek, hogy minden környűlállások között számot tarthatnak az én különös védelmezésemhez.“ —

„Ez nap' sokat veszettek az Anglusok. Az ő hadi postájok, a' melly Jul. 25-kén és 26-kán indittatott útra, a' miéink által elfogattatván, önnön tudósításaikból tudjuk, hogy az egész Anglus armádia nagy rendeletlenségben légyen; hogy annak siralmas állapotját képzelní sem lehet; hogy az Anglusok ilyen heves verekedésben még soha nem lettek volna; és hogy végre az ő vesztesékek 60 tisztekből, kik közzül 24 a' tsatázó mezőn temettetett-el, 's valami 400 elesett, és 700 megsebesedett emberekből állott légyen. A' holtak között találtatott egy Obersterjek és egy Májorjok. Elfogtunk egy zászlót, 400 embert, 2 ágyut. A' mi vesztesünk közel 300, rész szerént elesett rész szerént megsebesedett emberekből állott.

„Úgy látszott, hogy az Anglus sereg, a' melly reggeli 2 órakór indúlt útnak, *Celorigo* mellett gyülekezett ismét össze. —

„Az Almeidai őrző sereg négy Portugallus Regementekből áll. A' vár jól meg van töltve munitzióval és nagy szerű ártiliériával. Két Kormányozók hagyattak benne, kiknek egyike Anglus. Az őrző sereg Julius' 26-kán két versbéli kiütést tett; egyet 600 gyalog és 60 lovas emberekkel a' Gen. Loison osztálya ellen, a' lévén czélzása, hogy valami házakat, mellyek 200 ölnyire vannak a' vár' sántzaitól, elrontson. A' másik kiütést 300 gyalog és 40 lovas emberekkel tette a' Gen. *Marchand* osztálya ellen, valami gabonát akarván a' várba bé kapni. De sem egyik sem másik czélzását el nem érhetette. Az után még harmadik versbéli próbát is tett egy más tsoport az említett gabona végett, de e' sem

volt szerentsésebb. Néhány emberit megöltük, egy ágyuját elvettük. Ezen két rendbéli hijába való kitsapása által azonközben, melynek tsak egy kevés gabona volt a' czelja, azt bizonyítja az el-lenség, hogy étellel nintsen olyan jól megtöltve Almeida vára, mint ártilleriával.

Augustus 7-kén másod-ízben is meglátogatta Napoleon Császár St. Cyrben az ott tanuló kato-nanevendékek Oskoláját; kiváltképpen a' Ma-thematikai tudományokban próbáltatta őket. Még éléskamarájokba és konyhájokba is bé ment, 's ezeket is megvizsgálta; kényereiket, mellyel kö-zönségesen élnek, meg kostolta. Mindenekkel való megelégedését mutatta. Augustus 8-kán egy Udvarabéli szakátsot küldött ugyan oda feles min-den féle eléségekkel ó F.ge.

Hogy a' hadi foglyok költsönös kiterelteté-sének munkája jó folyamatban légyen az Anglus és Frantzia Országlószékek között, onnét hoz-za-ki a' Párisi Mercurius nevű Ujság, hogy Aug. 11-kén Plymouthból egy hajó érkezett által *Mor-laix* varosához, a' hol *Mackensie* nevű Anglus Biztos már rég dolgozik ezen munkában. Mind ezen urhoz, mind a' Frantzia országlószékhez irásokat hozott az említett hajó. Kiterelt Fran-tzia hadi fogoly-tisztek is feles számmal jöttek rajta Angliából.

Augustus 15-kén, mint a' Napoleon neve' és születése örvendetes napján két nevezetes oszlo-pok takartattak-ki, mint a' mellyek már egész-szen készen vannak. Egyik márvány köből, a' másik ágyúértzből készült. Azt a' nagy armá-dia' 1805-béli tselekedeteinek, ezt a' Gen. *Desaix*

nevének örök emlékezőtekre készíttette Nápoleon Császár.

A' Párisi Ujságok szerént egy szekér, melyen külömbkülömbféle vadállatokat, t. i. tigrist, medvét, majmot, etc, vittek kalitzkákban, *Do-le* és Besançon között feldölvén, az állatok elszabadultak, és a' környéken nem kevés szerentsétlenséget okoztak, míg vagy ismét megfogathattak vagy megölettek. A' majmokat még el nem foghatták volt.

Frantzia országban megtiltatott egy Császári Dekretom által, hogy sem Szeretsen aszszonyának Frantzia (fejér) férjfiúval, sem Szeretseny férjfiúnak Frantzia aszszonnyal öszszeházasodni lechessen. — A' Császár testvére *Lucian*, mint Frantzia Szenátor, még mind, rész szerént Romában rész szerént annak szomszédságában lévő falusi jországában lakik.

Cászárné ő Felsége többire kísérni szokta a' Császárt mikor vadászatra megyen, hanem egy időolta tsak lassan viteti magát utánna könnyű kotsiban.

A' Császár *le Preux* nevű Orvos Doktora közelébről szép déák verset adott által Császárné ő Felségének, a' melynek Virgiliusból választván és tévén eleibe ezen cím-írást: *Nova progenies coelo demittitur alto* — ez által nyilvánással megörvendeztette és erőssítette a' Frantzia Birodalom lakosait azon reménségekben, mellyet ezek boldogságoknak örökre való megfundáltása eránt, kedves Császárnéjokba helyeztettek.